

11. Semichenko V. A. Psihologiya pedagogichnoyi diyalnosti: navch. posib. / V. A. Semichenko. – Kyiv: «Vischa shkola», 2004. – 337 s.
12. Fitsula M. M. Pedagogika: navch. posib. / M. M. Fitsula. – 3-te vyd., ster. – Kyiv: «Akademvidav», 2009. – 560 s.
13. Homich L. O. Zagalni printsipi organizatsiyi protsesu profesiyno-pedagogichnoyi pidgotovki vchitelya / L. O. Homich // Zb. nauk. prats': Poltavskiy derzhavniy pedagogichniy institut im. V. G. Korolenka. Seriya: «Pedagogichni nauki». – Poltava, 1999. – Vip. 1(5). – S. 110–119.
14. Homich L. O. Profesiyno-pedagogichna pidgotovka vchitelya pochatkovih klasiv / L. O. Homich. – Kyiv: «Magistr-S», 1998. – 200 s.

Литвин В. А. Характеристика современных подходов в воспитании у будущих учителей начальной школы ответственного отношения к взаимодействию с семьей младшего школьника

В статье охарактеризованы современные подходы в воспитании у будущих учителей начальной школы ответственного отношения к взаимодействию с семьей младшего школьника. Раскрыты актуальные задачи современного семейного воспитания, место и роль семьи в воспитании младшего школьника, которые запланированы в рамках изучения дисциплин психолого-педагогического цикла. Выделены основные аспекты подготовки студентов педагогических ЗВО к работе с родителями учеников начальной школы. Определены факторы, обуславливающие поиск новых подходов к профессионально-воспитательной подготовке будущего учителя. Проанализированы учебный план, учебные программы, учебники и учебные пособия, рекомендованные для студентов педагогических ЗВО специальности 013 Начальное образование.

Ключевые слова: воспитание, профессионально-воспитательная подготовка, современные подходы, школа, семья, взаимодействие семьи и школы.

Lytvyn V. A. Characterizing modern approaches of training future primary school teachers to have responsible attitude to cooperate with families of primary school students

The article deals with characterizing modern approaches of training future primary school teachers to have responsible attitude to cooperate with families of primary school students. The urgent tasks of modern family education, the place and role of the family in the upbringing of the junior pupil, which are planned within the framework of studying the disciplines of the psycho-pedagogical cycle, are revealed. Basic aspects of training students at pedagogical higher educational establishments to cooperate with families of primary school students are singled out. Factors determining a search for new approaches to future teacher's vocational training are examined. The article analyzes curriculums, syllabuses, textbooks and workbooks, recommended for students of 013 Primary education specialty at pedagogical higher educational establishments.

Key words: training, vocational training, modern approaches, school, family, family – school cooperation.

УДК 811.161.2:37.091.26 (045)

Павленко О. М.

ДОЦІЛЬНІСТЬ УПРОВАДЖЕННЯ ІНТЕРАКТИВНОГО КОМПЛЕКСУ SMART BOARD У ПРОПЕДЕВТИЧНОМУ НАВЧАННІ ІНОЗЕМНИХ СЛУХАЧІВ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В ЗВО

У статті проаналізовано можливості інтерактивного програмно-технологічного навчального комплексу SMART Board; обґрунтовано доцільність його впровадження у пропедевтичне навчання іноземних слухачів української мови в нейрофізіологічному, когнітивному, психолого-педагогічному та методичному аспектах; висвітлено методичні задачі реалізації інтерактивної дошки у пропедевтичному навчанні іноземних слухачів української мови; схарактеризовано труднощі, з якими викладач може зіштовхнутися, працюючи зі SMART Board.

Ключові слова: інформаційно-комунікаційні технології, інтерактивна дошка, пропедевтичне навчання іноземних слухачів.

Тенденція інформатизації суспільства, з одного боку, ставить перед освітою нові вимоги, а з іншого – надає вагомі переваги. Інформаційно-комунікаційні технології (далі – ІКТ) генерують підвищення ефективності та якості освіти загалом і вищої освіти зокрема. Інформатизація процесу навчання студентів є одним із найважливіших напрямів удосконалення вищої освіти. Різні аспекти використання засобів нових інформаційних технологій є особливо актуальними в останнє десятиліття. Про це свідчить науковий інтерес учених.

Аналіз останніх досліджень і публікацій засвідчив, що над проблемою інформатизації освіти активно працює ряд зарубіжних і вітчизняних науковців (А. Алексюк, В. Бевз, В. Биков, М. Бовтенко, І. Богданова, В. Галузинський, С. Гончаренко, С. Григор'єв, В. Гріншкун, Г. Козлакова, І. Мархель, І. Остапівська, І. Підласий, І. Роберт, П. Сисоєв, Р. Сміт, Н. Тверезовська, Г. Чередніченко, О. Ярошенко та інші). Як зазначають науковці, впровадження ІКТ дає можливість суттєво покращити зв'язок між суб'єктами освітнього процесу, підвищити продуктивність праці викладача, покращити процес засвоєння навчальної інформації, методи корекції діяльності студентів, відкриває доступ до нетрадиційних джерел інформації [1]. Г. Чередніченко трактує ІКТ як сукупність методів, засобів і прийомів, що використовуються для добору, опрацювання, зберігання, подання, передавання різноманітних даних і матеріалів, необхідних для підвищення ефективності

різних видів діяльності [10, с. 134]. Як зазначають науковці, впровадження ІКТ дає можливість суттєво покращити зв'язок між суб'єктами навчального процесу, підвищити продуктивність праці викладача, покращити процес засвоєння навчальної інформації, методи корекції діяльності студентів, відкриває доступ до нетрадиційних джерел інформації [1]. Попри значну увагу науковців до окресленої проблеми, вона залишається актуальною в аспекті впровадження ІКТ у процесі пропедевтичного навчання іноземних слухачів української мови в ЗВО.

Мета статті – проаналізувати основні можливості інтерактивного програмно-технологічного навчального комплексу SMART Board та доцільність його впровадження у пропедевтичне навчання іноземних слухачів української мови в ЗВО.

Останнім часом ІКТ активно впроваджуються в методику викладання української мови як іноземної. Безумовно, впровадження ІКТ в освітній процес вимагає розроблення відповідної науково-методичної бази, інструментальних засобів і систем комп'ютерного навчання та контролю знань, системної та раціональної інтеграції цих технологій у чинні навчальні програми та організаційні структури. Успішне та якісне використання ІКТ може бути запорукою ефективного втілення новітніх методик і підходів до організації навчання української мови як іноземної.

Проаналізуємо інтерактивний програмно-технологічний навчальний комплекс на основі SMART Board, який більш відомий під назвою "інтерактивна дошка". Проблема застосування інтерактивної дошки в навчальному процесі є відносно новою й активно обговорюється в дидактичних колах. Як зазначають науковці, інтерактивна дошка – це ефективний спосіб впровадження електронного змісту навчальних і мультимедійних матеріалів у процес навчання, що забезпечує мотивацію, налаштування слухача на активну плідну діяльність [11]. Цей комплекс дає змогу створювати інтерактивне інформаційно-комунікаційне середовище й використовувати як традиційні, так й інноваційні педагогічні технології навчання.

Інтерактивний комплекс SMART Board складається з апаратної частини та власного програмного забезпечення. Основним складником апаратної частини комплексу є інтерактивна дошка SMART Board. Для роботи комплексу потрібні також персональний комп'ютер, мультимедійний проектор і комунікаційне обладнання. В основу роботи комплексу покладено програмний і технологічний продукт SMART Board Software – програмне забезпечення, спеціально розроблене для навчання. Загалом, програмне забезпечення SMART Board Software призначене для створення композицій із текстових і графічних фрагментів, зберігання створених матеріалів і відтворення їх у процесі демонстрації. Воно дає змогу керувати прикладними комп'ютерними програмами за допомогою дотиків до поверхні екрану, забезпечує універсальну технологію роботи з різними видами інформації та дає викладачеві ефективний засіб створення й застосування авторських навчальних програм.

У пропедевтичному навчанні іноземних слухачів української мови ми розглядаємо інтерактивну дошку як сучасний інтерактивний мультимедійний програмно-технологічний засіб, що має високий рівень інтерактивності, поєднуючи в собі всі якості традиційної дошки та інтерактивні властивості електронно-цифрових ресурсів і сенсорні властивості апаратних засобів для відтворення цих ресурсів і колективної роботи з ними.

Проаналізуємо доцільність використання інтерактивного мультимедійного навчального комплексу в нейрофізіологічному, когнітивному, психолого-педагогічному та методичному аспектах.

Нейрофізіологічний аспект полягає в тому, що інтерактивна дошка як мультимедійне обладнання призначена для впливу на органи чуття, заснована на нейрофізіологічних особливостях сприйняття мультимедіа користувачем, який перебуває в прямому чи опосередкованому контакті з обладнанням. З цього погляду інтерактивна дошка, на відміну від ПК, забезпечує збалансований спосіб демонстрації та отримання візуальної інтерактивної інформації, при цьому, як зазначають науковці, має низку переваг, а саме:

а) збільшення кута зору й амплітуди руху очей полем дошки сприяє розширенню анатомічного поля активного зору і сприйняття інформації способом, подібним до природного сприйняття реального життєвого простору людини [6, с. 57];

б) інформація відбивається у свідомості користувача як цілісний об'єкт або цілісна сукупність об'єктів, скріплених наочними часовими і просторовими відносинами [4];

в) якісна, багаторівнева візуалізація навчальних об'єктів сприяє швидкому їх розпізнаванню, що забезпечує максимальне використання оперативного поля зору, тобто тієї частини загального поля зору, яка сприймається і розпізнається одномоментно;

г) функція тактильного способу управління інформаційними об'єктами на полі дошки залучає до процесу навчання кисті рук користувача, що сприяє більш ефективному засвоєнню послідовності навчальних дій завдяки створенню просторово-часового контексту [4];

г) моторні дії рук, що здійснюються користувачем під час управління інформаційними об'єктами на полі дошки, є складною координованою діяльністю, до якої залучаються практично всі системи організму, що забезпечує майже повну свободу переміщення [9, с. 80].

Отже, урахування нейрофізіологічних особливостей сприйняття мультимедійної інформації є важливим чинником успішного використання інтерактивної дошки в процесі пропедевтичного навчання іноземних слухачів української мови.

Когнітивний аспект використання інтерактивної дошки, на наш погляд, полягає в тому, що інтерактивна дошка є інструментом, який підтримує, спрямовує і розширює розумовий процес користувача. Як зазна-

чають науковці, цей аспект ґрунтується на загальних принципах ефективності мультимедійних пристроїв [2, с. 344]. Проаналізувавши виокремлені вченими (О. Коржачкіна, Р. Майер, В. Шноц) принципи, визначимо серед них найбільш актуальні, зокрема такі: а) принцип мультимедіа, який полягає у підвищенні ефективності навчання завдяки поєднанню слів і зображень, порівняно з використанням лише слів; б) принцип багаторівневої візуалізації, що полягає у використанні зорових, слухових, тактильних аналізаторів для ефективного засвоєння навчального матеріалу; в) принцип просторового розташування, який регулює розміщення тексту поряд із зображенням; г) принцип часової спорідненості, який полягає в одночасності подання вербальних і візуальних елементів; ґ) принцип відповідності, який полягає у видаленні зайвих слів, звуків, зображень із матеріалу, що подається; д) принцип модальності, що регулює поєднання матеріалів у різних модульностях поєднання тексту й аудіосупроводу, тексту і зображення та іншого; е) принцип довільності, який забезпечує вищий рівень інтерактивності завдяки довільному керуванню користувачем навчальними матеріалами на полі дошки та іншим [5; 12; 13].

На наш погляд, у пропедевтичному навчанні іноземних слухачів української мови інтерактивна дошка слугує когнітивним інструментом, що підтримує, спрямовує та розширює розумовий процес слухача. Завдяки доступу до пошукових систем мережі Інтернет слухачі вчаться здобувати, оброблювати й використовувати інформацію українською мовою. Виконання вправ із довільною динамікою передбачає активний дієвий компонент і дає змогу простежити перебіг думок користувача, побудову стратегій, тактик спілкування, вибір жанру комунікації та інше. Окрім того, управляючи об'єктами з довільною динамікою на полі дошки, викладач і слухачі мають можливість коментувати логіку та послідовність своїх дій, що забезпечує зворотний зв'язок когнітивних процесів, покращує керування освітньою діяльністю, здійснення контролю, взаємо- та самоконтролю слухачів.

Велике значення під час використання інтерактивної дошки має психолого-педагогічний аспект. Використання інтерактивної дошки дає можливість реалізувати один із найважливіших принципів навчання – принцип наочності. Як зазначають психологи, сприймаючи інформацію першого разу, слухач запам'ятовує лише чверть почутого, третину побаченого, за комбінованого впливу на слух і зір – половину інформації, а у разі залучення слухача до активних дій частка засвоєного може скласти 75 % [3, с. 45].

На наш погляд, психолого-педагогічний аспект використання інтерактивної дошки у процесі пропедевтичного навчання іноземних слухачів української мови забезпечує таке: умови для більш ефективного сприйняття інформації слухачами на заняттях завдяки впливу майже на всі органи чуття (зір, слух, дотик); відкритість простору освітньої діяльності, створення ілюзії прямої взаємодії з навчальним матеріалом позитивно позначається на адаптації іноземних слухачів; феномен колективної уваги дає змогу викладачеві та слухачам здійснювати керований вплив на аудиторію загалом і на кожного слухача окремо; вибірковість уваги і цілеспрямованість інтелектуальних зусиль через інтерактивну взаємодію з навчальним матеріалом забезпечували міцну фіксацію інформації; візуальний контекст розширював поріг сприйняття інформації й таким способом підвищував ефективність засвоєння української мови; багатоваріантність представлення та інтерпретації навчальної інформації на полі дошки створювала стимул, що давало змогу не лише швидко розпізнавати та класифікувати сприйняту інформацію, але й ефективно засвоювати її. Крім того, використання інтерактивної дошки дає змогу викладачеві виводити на екран заздалегідь підготовлені матеріали, з легкістю доповнювати, варіювати їх, що значно економить робочий час на занятті. Впровадження інтерактивної дошки в пропедевтичне навчання супроводжується зниженням рівня тривожності іноземних слухачів, поліпшенням емоційного клімату у групі, стимулює активність і творчість слухачів, надає більше можливостей для взаємодії слухачів із викладачем і між собою.

Проте під час роботи з інтерактивною дошкою викладач може зіштовхнутися з деякими труднощами, до яких має бути готовий, з-поміж них такі: можливість технічних проблем, значні затрати часу на підготовку до занять, відсутність апробованих курсів із викладання української мови для іноземців із використанням інтерактивних дошок, відповідність належних санітарно-гігієнічних норм на заняттях, визначення оптимального місця інтерактивної дошки в навчальному процесі, дотримання вимог оформлення та подання навчального матеріалу та інше.

Працюючи з інтерактивною дошкою, варто керуватись такими основними вимогами: дотримання пропорцій оформлення матеріалу; встановлення порядку демонстрації; акцентування на важливості інформації; єдність і рівновага елементів, що демонструються, за формою, кольором, розміром; доцільність вибору шрифтів, виділень, маркувань, розміру шрифту для читання та акцентування, правильність оформлення інтерфейсу та інше [7, с. 10–13].

Методичний аспект використання інтерактивної дошки в процесі пропедевтичного навчання іноземних слухачів полягає в тому, що техніко-дидактичні властивості інтерактивної дошки дають можливість розробити інтерактивні авторські курси навчання, заняття, завдання та інше. Спробуємо окреслити основні методичні задуми реалізації інтерактивної дошки у пропедевтичному навчанні іноземних слухачів української мови. Використання інтерактивної дошки надає можливість створити іншомовне культурне навчальне середовище з урахуванням різноманітного навчального програмного забезпечення, для якого характерні культуровідповідність, інформативність, естетичність, комунікативність, інтерактивність, ситуативність, поліфункціональність і максимальна наближеність до реальності. Створення такого навчального середо-

вища, на наш погляд, є насамперед необхідним для слухачів у процесі пропедевтичної підготовки в психічному, фізичному, емоційному плані, оскільки, як засвідчує практика, іноземні слухачі відчують труднощі вступати в живу комунікацію, особливо на початку навчання, коли їм бракує лексичного запасу, мовленнєвих моделей, граматичних знань. Завдяки використанню інтерактивної дошки викладач має змогу моделювати реальні життєві ситуації на занятті, які викликають у слухачів інтерес, стимулюють їхню ситуативну мотивацію, яка відіграє важливу роль у процесі пропедевтичного навчання. Адже, як слушно зауважує Є. Пассов, ситуативні інтереси ведуть до утворення стійких інтересів, а ситуативна мотивація виховує у слухачів потребу в спілкуванні загалом, створює постійну мотиваційну готовність – надзвичайно важливий чинник успішної участі в спілкуванні, а отже, й установа мовленнєвого партнерства [5, с. 520].

Широкий спектр ресурсів дошки, яскраві образи, звуко- та відеофайли допомагають створювати необхідну для спілкування міжкультурну ситуацію, уявити себе у ролі носія української мови. Можливість демонстрації навчальних відеороликів надає змогу слухачам спостерігати, аналізувати, вчитись використовувати не лише вербальні засоби комунікації, але й невербальні (жести, міміку, пози), відчувати, імітувати інтонаційне оформлення. Вибір динаміки навчальної демонстрації матеріалу (можливості зупинки, повтору, редагування, варіативності) сприяє формуванню у слухачів уміння правильно вибудовувати тактику та стратегію мовленнєвого вчинку, обирати потрібні засоби комунікації, інтонаційно оформлювати висловлювання, коригувати, редагувати, аналізувати та виправляти помилки.

Технічні ресурси інтерактивної дошки дають можливість значно ширше застосовувати тренувальну діяльність у процесі пропедевтичного навчання іноземних слухачів української мови. Презентації та варіативність подання навчального матеріалу в широкому діапазоні візуалізації (таблиці, схеми, опори, пам'ятки, коментарі) забезпечують створення економних за часом комплексів вправ на формування граматичних навичок і вмій, які вводяться власне у процес комунікації; пред'явлення візуальних зображень та аудіосупроводу полегшує вивчення лексики та вироблення фонетичних навичок. Окрім того, можливість демонстрації візуального матеріалу забезпечує реалізацію методичної стратегії використання опор у пропедевтичному навчанні. Інтерактивні здатності дошки надають можливість враховувати індивідуальний підхід. Наприклад: слабші слухачі можуть звертатися до мовленнєвого зразка, опори чи таблиці, яка демонструвалася лише на етапі актуалізації та перебуває у "згорнутому" вигляді, за необхідністю у будь-який момент.

Технічні характеристики ІКТ забезпечують використання під час занять Інтернет-сайтів, перекладачів, карт, надають доступ до соціальних мереж, аудіо- та відеоресурсів. Це дає змогу використовувати нестандартні, інноваційні форми роботи в навчанні слухачів. При цьому змінювалася парадигма міжособистісної взаємодії учасників педагогічного процесу, більше уваги приділяється виробленню уміння самостійно здобувати знання в умовах дослідницької діяльності. Слухачі вчать отримувати, обробляти й використовувати інформацію тією мовою, яку вивчають, що сприяє формуванню культури навчальної діяльності загалом та інформаційної культури зокрема.

Отже, виокремлено низку основних переваг використання інтерактивної дошки, а саме:

- можливість створення авторських інтерактивних програм, занять, завдань;
- засвоєння мовленнєвих і немовленнєвих засобів комунікації, лінгвістичних і країнознавчих знань, відпрацювання вмій і навичок їх реалізації;
- здатність відпрацювати всі етапи мовленнєвого вчинку (довербальні й вербальні);
- створення навчальних комунікативних ситуацій, умов подорожі у віртуальному мовленнєвому середовищі, вироблення здатності сприймати, розуміти й засвоювати живе розмовне мовлення його носіїв;
- здійснення інтерактивного впливу через усі канали сприйняття: зоровий, слуховий, кінестетичний, що сприяло глибокому і міцному запам'ятовуванню мовленнєвого матеріалу;
- удосконалення вмій імітації засобів комунікації;
- розвиток у слухачів здатності до асоціативного мислення і творчої уяви, розвиток творчості;
- підвищення активності та самостійності іноземних слухачів;
- покращення емоційного клімату занять, підвищення рівня адаптації слухачів;
- підтримка зворотного зв'язку на занятті та інше.

Висновки. Використання інтерактивної дошки дає змогу моделювати умови комунікативної діяльності, реалізовувати їх у різноманітних вправах ситуативного характеру та рольових іграх, опосередковано вивчати граматику, допомагає слухачам створювати власні висловлювання і швидко редагувати відповіді, здійснювати контроль і самоконтроль знань. Впровадження інтерактивної дошки дає можливість задіювати майже всі органи чуття слухачів, поєднати на заняттях використання друкованого тексту, графічного зображення, рухомого відео, статичної фотографії, аудіозапису. Окрім того, її застосування надає вагомні методичні переваги. З-поміж них такі: підвищення мотивації навчання, індивідуалізація та диференціація навчання; створення на занятті в межах ситуації природного середовища; спонукання слухачів до активності, творчості, самостійності. Тому впровадження інтерактивного комплексу SMART Board у пропедевтичне навчання іноземних слухачів української мови доцільно та ефективно.

Використана література:

1. Гуревич Р. С. Информационно-коммуникационные технологии в навчальному процесі і наукових дослідженнях / Р. С. Гуревич, М. Ю. Кадемія. – Київ: "Освіта України", 2007. – 396 с.
2. Ильичева С. В. Когнитивные функции мультимедиа в компьютерных системах учебного назначения / С. В. Ильичева // Труды XVI Всеросс. науч.-метод. конф. "Телематика 2009" (22–25 июня 2009 г., Санкт-Петербург). Т. 2. Секция В.С.Д. – Санкт-Петербург: Изд. СПб ГУИТМО, 2009. – С. 343–344.
3. Имамудинова Ф. Р. Инновационные технологии преподавания иностранных языков в неязыковом вузе: материалы Всеросс. науч.-практ. конф. – Уфа: УЮИ МВД России, 07.04.2011. – 231 с.
4. Коржачкина О. М. Симуляционные задания для интерактивной доски при работе с иноязычными литературными произведениями: принципы разработки и методика использования [Электронный ресурс] / О. М. Коржачкина // ГОУ Центр образования – Москва: "Восточное Дегунино" СОУО ДО, 2007. – № 1678. – Режим доступа: http://vio.uchim.info/Vio_73/cd_site/articles/art_1_2.htm.
5. Коржачкина О. М. Специфика применения интерактивной доски на уроках иностранного языка / О. М. Коржачкина // Иностранные языки в школе. – 2012. – № 6.
6. Крапивенко А. В. Технологии мультимедиа и восприятие ощущений: учеб. пособие. – Москва: БИНОМ. Лаборатория знаний, 2009. – 271 с.
7. Леднёв В. С. Содержание образования / В. С. Леднёв. – Москва: "Высш. шк.", 1989. – 360 с.
8. Пассов Е. И., Кузовлева Н. Е. Основы коммуникативной теории и технологии иноязычного образования: методическое пособие для преподавателей русского языка как иностранного / Е. И. Пассов, Н. Е. Кузовлева. – Москва: "Русский язык. Курсы", 2010. – 568 с.
9. Сергеев В. С. Инженерная психология и эргономика: учеб. пособие. – Москва: НИИ школьных технологий, 2008. – 176 с.
10. Чередніченко Г. А. Мультимедійні технології у процесі викладання дисципліни "іноземна мова" у вищих технічних навчальних закладах / Г. А. Чередніченко, Л. Ю. Шапран, Л. І. Куниця // Наукові записки. Серія: "Педагогіка". – Тернопільський національний педагогічний університет ім. В. Гнатюка. – 2011. – № 4. – С. 134–138.
11. Шехтман А. В., Кузнецов С. П. Интерактивные доски: теория и практика / А. В. Шехтман, С. П. Кузнецов // Мир ПК. – 2007. – № 9. – С. 124–128.
12. Mayer R. E. Multimedia Learning / R. E. Mayer. – Cambridge; New York: Cambridge University Press, 2001. – 210 p.
13. Schnotz W. An integrated model of text and picture comprehension / W. Shnotz // The Cambridge Handbook of Multimedia Learning. – New York: Cambridge University Press, 2005. – P. 49–69.

References:

14. Hurevych R. S. Informatsiino-komunikatsiini tehnolohii v navchalnomu protsesi i naukovykh doslidzhenniakh / R. S. Hurevych, M. Yu. Kademiia. – Kyiv: "Osvita Ukrainy", 2007. – 396 s.
15. Ylycheva S. V. Kohnytyvny'e funktsyy multymedya v kompiuternykh systemakh uchebnoho naznacheniya / S. V. Ylycheva // Trudy' XVI Vseross. nauch.-metod. konf. "Telematyka 2009" (22–25 yunია 2009 h, Sankt-Peterburh). T. 2. Sektsiya V.S.D. – Saint Petersburg: Yzd. SPb HUYTMO, 2009. S. 343–344.
16. Ymamutdynova F. R. Ynnovatsyonny'e tehnolohyy prepodavaniya ynostranny'kh yazy'kov v neiazy'kovom vuze: materyaly' Vseross. nauch.-prakt. konf. – Ufa: UlUY MVD Rosssy, 07.04.2011. – 231 s.
17. Korzhachkina O. M. Symuliatyionnyye zadaniya dlia ynteraktyvnoi dosky pry rabote s ynoiazy'chny'my lyteraturny'my proyzvedeniyamy: pryntsy'py' razrabotky y metody'ka yspolzovaniya [Elektronnyy resurs] / O. M. Korzhachkina // HOU Tsentr obrazovaniya – Moscow: "Vostochnoe Dehunyno" SOUO DO, 2007. – № 1678. – Rezhym dostupu: http://vio.uchim.info/Vio_73/cd_site/articles/art_1_2.htm.
18. Korzhachkina O. M. Spetsyfyka prymereniya ynteraktyvnoi dosky na urokakh ynostrannoho yazy'ka / O. M. Korzhachkina // Ynostranny'e yazy'ky v shkole. – 2012. – № 6.
19. Krapyvenko A. V. Tekhnolohyy multymedya y vospriyatye oshchushcheniy: ucheb. posobyie. – Moscow: BYNOM. Laboratoriya znaniy, 2009. – 271 s.
20. Lednev V. S. Soderzhanye obrazovaniya / V. S. Lednev. – Moscow: "Vyssh. shk.", 1989. – 360 s.
21. Passov E. Y., Kuzovleva N. E. Osnovy kommunykativnoi teoryy y tekhnolohyy ynoiazychnoho obrazovaniya: metodycheskoe posobyie dlia prepodavatelei russkoho yazyka kak ynostrannoho / E. Y. Passov, N. E. Kuzovleva. – Moscow: "Russkiy yazy'k. Kursy'", 2010. – 568 s.
22. Serheev V. S. Ynzhenernaia psykholohiya y erhonomyka: ucheb. posobyie. – Moscow: NYY shkolny'kh tekhnolohiy, 2008. – 176 s.
23. Cherednichenko H. A. Multy'mediini tehnolohii u protsesi vy'kladanniya dy'sty'pliny "inozemna mova" u vy'shchy'kh tekhnichny'kh navchalny'kh zakladakh / H. A. Cherednichenko, L. lu. Shapran, L. I. Kunytsia // Naukovi zapysky'. Serii: "Pedagogika". – Ternopil'skyi natsionalnyi pedagogichnyi universytet im. V. Hnatiuka. – 2011. – № 4. – S. 134–138.
24. Shekhtman A. V., Kuznetsov S. P. Ynteraktyvnyye dosky: teoryia y praktyka / A. V. Shekhtman, S. P. Kuznetsov // Myr PK. – 2007. – № 9. – S. 124–128.
25. Mayer R. E. Multimedia Learning / R. E. Mayer. – Cambridge; New York: Cambridge University Press, 2001. – 210 p.
26. Schnotz W. An integrated model of text and picture comprehension / W. Shnotz // The Cambridge Handbook of Multimedia Learning. – New York: Cambridge University Press, 2005. – P. 49–69.

Павленко О. Н. Целесообразность внедрения интерактивного комплекса SMART Board в преподавательском обучении иностранных слушателей украинского языка в ВУЗе

В статье проанализированы возможности внедрения интерактивного программно-технологического учебного комплекса SMART Board; обоснована целесообразность его внедрения в преподавательском обучении иностранных слушателей украинскому языку в нейрофизиологическом, когнитивном, психолого-педагогическом и методическом аспектах; описаны методические планы реализации интерактивной доски в преподавательском обучении иностранных слушателей украинскому языку; охарактеризованы трудности, с которыми преподаватель может столкнуться, работая со SMART Board.

Ключевые слова: информационно-коммуникационные технологии, интерактивная доска, преподавательское обучение иностранных слушателей.

Pavlenko O. N. Feasibility of SMART Board interactive complex implementation in propaedeutic training of foreigners of Ukrainian language

In this article the opportunities of SMART Board's interactive software and technology training complex were analyzed; the expediency of its introduction in the foreign students propaedeutic training of the Ukrainian language in neurophysiological, cognitive, psychological and pedagogical and methodical aspects was substantiated; the methodical points of the interactive whiteboard implementation the propaedeutic training of foreign listeners of the Ukrainian language were highlighted and also the difficulties faced by the teacher working with SMART Board were described.

Key words: information and communication technologies, SMART Board, propaedeutic training of foreign students.

УДК 378

Погорелова Т. Ю.

МОДЕЛЬ УПРАВЛІННЯ ПРОЦЕСОМ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ

У статті наведена характеристика моделі управління процесом формування професійної відповідальності майбутніх менеджерів як складника управління процесом професійної підготовки сучасного фахівця. Стаття аналізує сучасні визначення поняття «педагогічна модель» на основі узагальнення довідкових і наукових джерел; з'ясовує та узагальнює педагогічні умови, підходи та принципи побудови моделі управління процесом формування професійної відповідальності майбутніх менеджерів; характеризує структурні блоки моделі управління процесом формування професійної відповідальності майбутніх менеджерів. Перспективою подальшого дослідження є розроблення технології впровадження моделі формування професійної відповідальності майбутніх менеджерів з урахуванням досвіду зарубіжних дослідників.

Ключові слова: педагогічна модель, професійна відповідальність, педагогічні умови, педагогічні принципи, професійна підготовка, майбутній менеджер, педагогічна технологія.

На сучасному етапі розвитку суспільства великого значення набуває підготовка кваліфікованих фахівців в умовах закладів вищої освіти (далі – ЗВО). Сучасне суспільство стійкого розвитку висуває нові вимоги до якості фахівців, потреби науково-технічного та соціального прогресу потребують нових форм і видів навчання для ліквідації відставання професійних компетентностей від сучасних потреб суспільства. Відтак, відповідно до Національної доктрини розвитку освіти України у XXI столітті, Концепції національного виховання та Закону України «Про освіту», було визначено посилені вимоги до професійних і особистісних якостей випускників вищих навчальних закладів, зосереджуючи увагу на їх підготовці (розвитку професійного потенціалу, формуванні високої професійної відповідальності, загальнокультурного рівня тощо). У зв'язку з цим питання новітніх освітніх технологій, педагогічних моделей та інноваційних підходів постійно потребують узагальнення та систематизації [8].

Метою статті є характеристика моделі управління процесом формування професійної відповідальності майбутніх менеджерів як складника управління процесом професійної підготовки сучасного фахівця. Завдання статті: визначити сутність поняття «педагогічна модель» на основі узагальнення довідкових і наукових джерел; з'ясувати та узагальнити педагогічні умови, підходи та принципи побудови моделі управління процесом формування професійної відповідальності майбутніх менеджерів; охарактеризувати та обґрунтувати структурні блоки моделі управління процесом формування професійної відповідальності майбутніх менеджерів.

У рамках дослідження для відображення особливостей управління процесом формування професійної відповідальності майбутніх менеджерів нами використано моделювання як метод пізнання суттєвих, провідних властивостей об'єкта через створення моделі. Поняття «модель» (у перекладі з латини – образ, зменшений варіант, спрощений опис складного явища чи процесу) трактується як зразок, що відтворює, імітує будову та функціонування будь-якого об'єкта дійсності й використовується для отримання нових знань про об'єкт [7, с. 35].

Моделювання визначається у філософії науки як опосередкований метод пізнання об'єктів чи явищ, пряме вивчення яких є складним чи неможливим [9, с. 24]. Способи представлення результатів моделювання можуть бути як матеріальними, так і інформаційними. Уявний, знаковий або матеріальний образ модельованого об'єкта або явища може бути відображеним у вигляді описів, теорій, схем, креслень, графіків тощо.

С. Гончаренко зазначає, що модель – це штучно створена система елементів, які з певною точністю відображають певні властивості, сторони, зв'язки об'єктів, що вивчаються [3, с. 37].

У психолого-педагогічних дослідженнях розроблення моделі системи, що досліджується, відіграє одну з провідних ролей. В. Штофф стверджує, що модель – це «...специфічна, якісно-своєрідна форма і одночасно засіб наукового пізнання».

М. Анісімов модель освітнього процесу в закладах вищої освіти аналізує в аспекті підходів у побудові навчальних планів і програм, критеріїв відбору конкретних об'єктів і засобів навчання [7, с. 68].